

Nr 66.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ytterligare statsunderstöd till Lyngsjöns vattenavledningsföretag i Östergötlands län; given Stockholms slott den 28 januari 1938.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 28 januari 1938.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, anför:

Den 4 oktober 1918 anvisade Kungl. Maj:t till sänkning av Lyngsjön samt torrläggning och odling av vattensjuka marker inom Häradshammars, Östra Ny och Rönö socknar av Östergötlands län dels lån från odlingslånefonden med 132,730 kronor under de i kungörelsen den 9 oktober 1914 (nr 278) angående villkoren för lån från odlingslånefonden stadgade villkor, dels ock statsbidrag från allmänna avdikningsanslaget med 87,300 kronor under de i kungörelsen den 28 juli 1916 (nr 376) angående villkoren för erhållande och tillgodonjutande av statsbidrag från allmänna avdikningsanslaget stadgade villkor, varjämte Kungl. Maj:t fastställde för företaget upprättad arbetsplan.

Vidare har Kungl. Maj:t till företaget anvisat den 14 maj 1920 ytterligare lån från odlingslånefonden med 132,730 kronor samt den 5 juli 1929 dels

statsbidrag från statens avdikningsanslag med 147,580 kronor under de villkor, som stadgas i kungörelsen den 11 juni 1926 (nr 257) angående villkoren för statsbidrag från statens avdikningsanslag med däri genom kungörelserna den 27 juni 1927 (nr 276) och den 27 juni 1929 (nr 215) gjorda ändringar, dels ock lån från statens avdikningslånefond med 201,120 kronor under de i kungörelsen den 11 juni 1926 (nr 258) angående villkoren för lån från statens avdikningslånefond stadgade villkor.

I samband med företagens godkännande år 1930 har lantbruksstyrelsen jämlikt kungörelsen den 1 juni 1923 (nr 159) med ytterligare bestämmelser för tilläggsbidrag till med statsbidrag från allmänna avdikningsanslaget understödda företag tillerkänt företaget sådant tilläggsbidrag med 20,350 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t den 7 september 1933 för 54 av 101 fastigheter, varå 1920 års lån av länsstyrelsen i Östergötlands län genom utslag den 1 februari 1932 fördelats, medgivit dels uppskov under fem år med erläggande av envar av de annuitetsandelar, som från och med år 1933 förfalla till betalning å sagda lån, dels ock räntefrihet under uppskovstiden å samma fastigheters andelar i oguldna kapitalskulden å lånet.

Den 7 september 1934 har Kungl. Maj:t medgivit innehavarna av ytterligare 16 fastigheter dels anstånd under ett år med erläggande av envar av de annuiteter, som för sistnämnda fastigheter från och med år 1934 förfalla till betalning å 1920 års lån, dels ock räntefrihet under uppskovstiden å samma fastigheters andelar i oguldna kapitalskulden å lånet.

I skrivelse till jordbruksdepartementet den 13 november 1934 hemställde *styrelsen för Lyngsjöns vattenavledningsföretag*, under åberopande av, bland annat, en av lantbruksingenjören I. Helin verkställd utredning angående företaget, att de till företaget den 14 maj 1920 och den 5 juli 1929 beviljade statslånen måtte avskrivas.

Sedan länsstyrelsen i Östergötlands län, lantbruksstyrelsen och statskontoret avgivit utlåtanden över framställningen, föreslog Kungl. Maj:t i en den 1 mars 1935 till riksdagen avlåten proposition, nr 180, riksdagen medgiva, *dels* att till inbetalning av det till sänkning av Lyngsjön samt torrläggning och odling av vissa vattensjuka marker den 5 juli 1929 beviljade lån från statens avdikningslånefond finge från statens avdikningsanslag till företaget anvisas ett statsbidrag av 201,120 kronor, *dels ock* att avdikningslånefondens fordran för å nämnda lån upplupen ränta finge avskrivas.

Vid 1935 års riksdag förelågo därjämte till behandling två inom riksdagen väckta motioner i ämnet (I: 189 och II: 391).

I skrivelse den 12 april 1935, nr 169, anmälde riksdagen — under åberopande av jordbruksutskottets av riksdagen godkända utlåtande nr 55 — att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts förslag.

I skrivelse den 10 november 1936 har nu *styrelsen för Lyngsjöns vattenavledningsföretag* hemställt *dels* att till inbetalning av det företaget den 14 maj 1920 beviljade lånet å 132,730 kronor ytterligare statsbidrag med detta

belopp måtte beviljas företaget, dels ock att avdikningslånefondens fordran för å sagda lån upplupen ränta måtte avskrivas.

Enligt vad i ärendet upplysts, ha kostnaderna för företaget uppgått till omkring 836,200 kronor och båtnaden till omkring 380,000 kronor.

Över framställningen hava utlåtanden avgivits den 15 december 1936 och den 25 februari 1937 av länsstyrelsen i Östergötlands län, den 8 januari och den 30 mars 1937 av lantbruksstyrelsen samt den 28 januari och den 29 april samma år av statskontoret.

Länsstyrelsen har i utlåtandet den 15 december 1936 på det livligaste tillstyrkt bifall till framställningen.

Lantbruksstyrelsen har i sitt yttrande den 8 januari 1937 anfört i huvudsak följande:

Sedan inbetalning av 1929 års avdikningslån skett, uppginge till företaget anvisade statsunderstöd till sammanlagt 721,810 kronor, varav 436,000 kronor såsom statsbidrag från allmänna avdikningsanslaget och statens avdikningsanslag, 20,350 kronor såsom tilläggsbidrag enligt kungörelsen den 1 juni 1923 (nr 159) angående tilläggsbidrag till vissa med bidrag från allmänna avdikningsanslaget understödda företag samt 265,460 kronor såsom lån från odlingslånefonden.

Företagets kostnadssumma, 836,200 kronor, motsvarade, jämnt fördelat på all i företaget ingående mark, i runt tal 940 kronor för hektar. Den del härav, som täckts medelst statsunderstöd, utgjorde omkring 810 kronor för hektar, medan återstoden eller i runt tal 130 kronor för hektar bestritts av intressenterna själva med anlåtande av egna medel eller privata lån. Utöver sistnämnda engångsutgift vore den mark, som tillhörde delägarna i de till företaget beviljade statslånen, belastad med en skuld till staten för dessa lån av omkring 300 kronor för hektar, å vilken skuld den årliga amorteringen jämte ränta utgjorde omkring 19 kronor för hektar.

Intressenternas egna utlägg till bestridande av företagets kostnader samt gäldandet av annuiteterna å återstående statslån kunde väl synas betungande, men vore likväl näppeligen av den storleksordning, att enbart av denna anledning ytterligare understöd från statens sida torde kunna anses påkallat. Emellertid syntes av handlingarna i ärendet framgå, att ägarna till en stor del av i företaget ingående fastigheter, huvudsakligen småbrukare, av orsaker, som icke hade samband med torrlägningsföretaget, vore i hög grad belastade med skulder, varför de i många fall icke torde äga möjlighet att fullgöra de ekonomiska förpliktelser, som åvilade dem. Vid sådant förhållande ansåge sig lantbruksstyrelsen, om ock icke utan tvekan i betraktande av därmed följande konsekvenser, icke böra motsätta sig att från statens sida åtgärder vidtoges för upphjälpande av intressenternas ekonomiska ställning. Någon egentlig ledning för bedömandet av, huru långt och i vad form en eventuell medverkan i sådant syfte borde gå, erhöles icke av föreliggande handlingar. Lantbruksstyrelsen kunde dock för sin del möjligen förorda, att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad i ansökningen ifrågasattes, den kapitalskuld av 1920 års lån, som återstode ogulden, sedan 1935 års annuiteter å samma lån erlagts, avskreves, ävensom att avdikningslånefondens fordran för å nämnda lån upplupen ränta efterskänktes. Enligt från statskontoret inhämtad uppgift skulle kapitalskulden å lånet, efter erläggandet av 1935 års annuiteter, vilka förfölle till betalning 1936, utgöra 109,815 kronor 48 öre. Efter en dylik avskrivning skulle såsom statslån till företaget i fråga återstå endast 1918 års lån å 132,730 kronor, för vilket lån amortering och ränta årligen skulle uppgå till omkring 9 kronor för hektar.

Statskontoret har i sitt utlåtande den 28 januari 1937 anfört, att då redan högst betydande belopp av statsmakterna ställts till förfogande i anledning av de ekonomiska svårigheter, som uppkommit för företaget, statskontoret ställde sig betänksamt gentemot det nu gjorda förslaget om ytterligare hjälp från statens sida. I varje fall syntes det ämbetsverket, att statens mellankomst icke borde ifrågakomma annat än där ömmande ekonomiska omständigheter förelåge. Fördenskull borde frågan icke upptagas till avgörande, förrän fullständig utredning förebragts rörande de i företaget deltagande fastighetsägarnas ekonomiska förhållanden.

I anledning av statskontorets uttalande har Kungl. Maj:t remitterat ärendet till *länsstyrelsen i Östergötlands län*, som i utlåtandet den 25 februari 1937 anfört, att därest de av statskontoret hävdade principerna skulle tillämpas, endast en del av intressenterna torde böra medgivas befrielse från återbetalningsskyldighet. — För att tjäna till ledning i detta hänseende har länsstyrelsen bifogat en tablå över den ekonomiska ställningen hos de av företaget berörda fastigheternas ägare med undantag av Kuddby kommun, Norrköping—Söderköping—Vikbolandets järnvägsaktiebolag samt Östra Ny och Å missionsförening. I denna förteckning hava fastigheternas ägares ekonomi graderats enligt följande skala, nämligen mycket god, god, tämligen god, svag och mycket svag.

I sitt yttrande den 30 mars 1937 har *lantbrukstyrelsen* anfört i huvudsak följande:

Lantbruksstyrelsen ville för sin del framhålla, att för den händelse möjligheten att komma i åtnjutande av den begärda lindringen i återbetalningsskyldigheten ansåges böra bliva beroende av vederbörandes ekonomiska ställning, det svårigen låte sig göra att fullt rättvist bestämma, varest gränsen borde dragas mot de låntagare, vilka med hänsyn till bättre ekonomiska förhållanden icke borde komma ifråga till erhållande av dylik lindring. Avgörandet härutinnan måste bliva desto mera vanskligt, som låntagarens ekonomiska trängsmål kunde vara beroende av omständigheter, som icke hade samband med torrlägningsföretaget, i vilket fall det kunde ifrågasättas, huruvida bistånd från statens sida i nu avsedda form kunde överhuvud taget vara befogat.

I det läge, vari frågan om ytterligare understöd till företaget nu befunde sig, syntes det emellertid lantbruksstyrelsen skäligt, att lindring i återbetalningen av ifrågavarande lån finge komma de låntagare till godo, vilkas ekonomi vore i länsstyrelsens förenämnda tablå betecknad såsom mycket svag eller svag, under förutsättning att annuitetens belopp vore i förhållande till låntagarens tillgångar av nämnvärd storlek. Dessa låntagare hade angivits i en av lantbruksstyrelsen upprättad förteckning, i vilken jämväl införts den kapitalskuld å sagda lån, som enligt av statskontoret lämnad uppgift åvilade respektive fastigheter efter inbetalandet av 1935 års annuitet å lånet. Å ifrågavarande låntagare belöpande andelar av lånet uppginge enligt förteckningen till sammanlagt 40,529 kronor 37 öre. I förteckningen upptagna fastighetsbeteckningar m. m. vore hämtade ur länsstyrelsens utslag den 1 februari 1932 angående fördelningen på vederbörande fastigheter av ifrågavarande lån.

På grund av det anförda och under åberopande av styrelsens förut uttalade reservation ifråga om möjligheten att göra en rättvis uppdelning av företagets intressenter beträffande rätten till ytterligare bidrag ville lant-

Förteckning över delägare i Lyngsjöns vattenavledningsföretag i Östergötlands län, vilka synas böra erhålla lindring i återbetalningen av sina andelar i till företaget den 14 maj 1920 beviljat lån från odlingslånefonden.

1	2	3	4	5
Låntagare	F a s t i g h e t	Jord- register nr	Mantal	Kapitalskuld efter erlåg- andet av 1935 års annuitet Kronor
<i>Östra Ny socken.</i>				
Axel Beckman	Norrmems mellangård	1 ¹	1/2	3,151: 57
Filip Eriksson	Höckerstad, Söderskog	1 ⁷	avs.	660: 36
D:o	Söderskog	1 ¹	'	416: 33
Johan Efraim Svens- sons stärbhus	En till hemmanet 1 1/2 mantal Ene- berga i Kuddby socken hörande andel av utjorden Norrkärret ..			495: 46
D:o	En till hemmanet 1 mantal Skar- penberga i Å socken hörande andel av utjorden Norrkärret ..			234: 48
D:o	En till hemmanet 1/2 mantal Grev- stad i Å socken hörande andel av utjorden Norrkärret			114: 56
D:o	En till hemmanet Södermem hör- ande andel av utjorden Norr- kärret			182: 23
D:o	Södermem	2 ²	5/16	1,107: 15
D:o	D:o	2 ³	5/16	1,395: 15
D:o	D:o			
D:o	gemensamma och oskiftade ägor	av 2—3	av 1 5/8	238: 56
D:o	D:o			
D:o	gemensamma och oskiftade ägor	av 2—3	av 1 5/8	283: 80
D:o	Södermem	3 ²	1/2	1,638: 16
D:o	D:o	3 ³	1/2	1,379: 60
D:o	Södermem			
D:o	En å utjorden Partmossen be- löpande andel	av 2—3	1 5/8	625: 70
D:o	Södermem			
D:o	En å utjorden Partmossen be- löpande andel	av 2—3	1 5/8	283: 54
Josef Viktor Karlsson	Södermem	1 ²	4/5	2,368: 74
D:o	D:o	4 ²	38/41	3,442: 12
John Wannstedt	Fagerhult	1 ¹	1/4	2,394: 87
August V. M. Gustafsson	Såntorp	1 ¹	1	4,512: 82
D:o	Hus eller Norrängen	av 1 ¹	5/8	6,672: 19
J. Albin Lundgren	Lyngsjöhagen, Lundbo	1 ⁴	avs.	694: 26
D:o	Hårsmossen, ett torp	1 ¹	lägenhet	124: 12
Karl Druid	Olofstorp			
D:o	gemensamma och oskiftade ägor	1 ⁵⁻⁶	7/24 + 7/24	824: 75
D:o	D:o	2 ¹	lägenhet	2,087: 50
Johan Ferdinand Ros- valls stärbhus	Gryt och Lönsholmen, 1 äng	1 ¹		821: 82
<i>Kuddby socken.</i>				
Axel L. Andersson, Höckerstad	Kapperstad klt. Gebondeäng	3 ²	2/3	373: 89
<i>Rönö socken.</i>				
Emma Månsson och Gun- nar Månssons stärbhus	Rävegrav	av 1 ¹	1/2 ten	318: 97
Filip Gottfrid Svensson	Stensätter gemensamma och oskiftade ägor	1 ²⁻³	1/4 + 1/4	3,686: 67
Summa kronor				40,529: 37

bruksstyrelsen ifrågasätta, att Kungl. Maj:t föresloge riksdagen att medgiva, dels att till ifrågavarande företag finge för avskrivning av i nämnda förteckning angivna delägars andelar av det till företaget den 14 maj 1920 beviljade lånet från odlingslånefonden å 132,730 kronor anvisas från statens avdikningsanslag statsbidrag med så stort belopp, som motsvarade sagda delägars andelar av den efter erläggandet av 1935 års annuiteter kvarstående kapitalskulden å samma lån, dels ock att avdikningslånefondens fordran för å nämnda låneandelar upplupen ränta finge avskrivas.

Vid lantbruksstyrelsens yttrande har fogats den däri omförmälda förteckningen, vilken intagits å sid. 5.

Statskontoret har i utlåtandet den 29 april 1937 uttalat, att statskontoret för sin del icke ville göra erinran mot att åtgärder vidtoges för beredande av ytterligare hjälp till vissa av intressenterna i företaget i enlighet med vad lantbruksstyrelsen ifrågasatt.

*Departements-
chefen.*

Till följd av omständigheter, varöver intressenterna i ifrågavarande torrläggingsföretag icke kunnat råda, ha kostnaderna för detsamma kommit att stiga till belopp, som ej stå i rimligt förhållande till båtnaden av företaget. Delägarna ha på grund härav kommit att drabbas av synnerligen betungande skuldbördor. Tidigare ha statsmakterna inskridit till delägarnas hjälp genom beviljande av statsbidrag från statens avdikningsanslag å 201,120 kronor ävensom genom avskrivande av vissa räntefordringar. Emellertid synas sådana omständigheter vara för handen, att ytterligare bistånd från statens sida bör lämnas. Detta bistånd torde dock för närvarande endast böra givas sådana delägare i företaget, vilka till följd av sin svaga ekonomiska ställning äro i trängande behov därav. Enligt vad den i ärendet förebragta utredningen utvisar torde de i den av lantbruksstyrelsen upprättade förteckningen upptagna delägarna närmast behöva dylik hjälp. Dessa delägars kapitalskuld uppgår enligt förteckningen efter erläggandet av 1935 års annuitet till sammanlagt 40,529 kronor 37 öre. Frågan huruvida bistånd från statens sida jämväl bör lämnas andra delägare i företaget torde böra underkastas ytterligare utredning. Sedan denna blivit slutförd, torde jag ånyo, såvitt dessa delägare angår, få underställa ärendet Kungl. Maj:ts prövning. I anslutning till vad statskontoret och lantbruksstyrelsen föreslagit torde alltså nu riksdagens samtycke böra inhämtas till att ytterligare statsbidrag å 40,529 kronor 37 öre från statens avdikningsanslag må beviljas för avbetalning i huvudsaklig överensstämmelse med den av lantbruksstyrelsen upprättade förteckningen å kapitalskulden av det genom beslutet den 14 maj 1920 till företaget beviljade lånet å 132,730 kronor. I samband med beviljandet av detta bidrag bör även avskrivas den å den avbetalade kapitalskulden upplupna räntan. Bidragsbeloppet torde icke böra inräknas i det belopp, som Kungl. Maj:t enligt riksdagens medgivande äger för visst år bevilja jämlikt gällande bestämmelser för avdikningsanslagets användning.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

dels att till avbetalning i enlighet med vad i det föregående anförts å det till sänkning av Lyngsjön samt torrläggning och odling av vattensjuka marker inom Häradshammars, Östra Ny och Rönö socknar av Östergötlands län den 14 maj 1920 beviljade lånet från odlingslånefonden må från statens avdikningsanslag till företaget anvisas ett statsbidrag av 40,529 kronor 37 öre,

dels ock att odlingslånefondens fordran å upplupen ränta å den del av lånet, som sålunda avbetalas, må avskrivas.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gunnar Sandström.
